

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 15.9.2008
COM(2008) 551 galīgā redakcija

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Otrais 2007. gada ziņojums par Kopienas palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

{SEC(2008)2469 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Otrais 2007. gada ziņojums par Kopienas palīdzības īstenošanu saskaņā ar Padomes 2006. gada 27. februāra Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību

1. IEVADS

Padome 2004. gada 26. aprīlī paziņoja:

„Kipras turku kopiena ir paudusi skaidru vēlmi, lai tās nākotne būtu Eiropas Savienībā. Padome ir nolēmusi izbeigt Kipras turku kopienas izolāciju un veicināt Kipras atkalapvienošanos, sekmējot Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību. Padome aicināja Komisiju šajā sakarā iesniegt visaptverošus priekšlikumus, īpašu uzsvāru liekot uz salas ekonomisko integrāciju un sakaru uzlabošanu starp abām kopienām un ar ES. Padome ir ieteikusi šim nolūkam izmantot tos 259 miljonus euro, kas jau bija paredzēti Kipras ziemeļu daļai situācijas atrisinājuma gadījumā.”

Padomes Regulu (EK) Nr. 389/2006, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību (turpmāk „Atbalsta regula”)¹, pieņēma 2006. gada 27. februārī.

Šis otrais ziņojums aptver laikposmu no 2007. gada 1. marta līdz 31. decembrim.

2. PALĪDZĪBAS PROGRAMMU VEIDOŠANA

Saskaņā ar 2007. gada budžetu papildu līdzekļi, kam būtu vajadzīga programmu veidošana, netika piešķirti. Pārskata periodā pārplānošana nebija vajadzīga. Dažos projektu plānos tika izdarītas nelielas izmaiņas, kas neprasīja pārveidojumus piecos Komisijas lēmumos, ko pieņēma 2006. gadā.

3. ĪSTENOŠANAS MEHĀNISMI

Eiropas Komisija ir atbildīga par palīdzības pārvaldīšanu. Īstenošanas mehānismus noteica šīs atbalsta programmas un tās saņēmēju *ad hoc* būtība. Programmu īsteno ES dalībvalstī, bet tas notiek rajonā, ko minētās dalībvalsts valdība faktiski nekontrolē un kur ES *acquis* piemērošana ir apturēta.

Lai īstenotu programmu, Paplašināšanās ģenerāldirektorātā 2006. gadā Kipras turku kopienas darba grupas ietvaros tika izveidota programmas darba grupa, kurā darbojas Komisijas ierēdņi un līgumdarbinieki. Pārskata periodā turpinājās programmas darba grupas nostiprināšana. Līdz 2007. gada decembrim tajā bija 27 darbinieki, tostarp 3 Komisijas ierēdņi, 14 līgumdarbinieki un 10 vietējie darbinieki, kurus nodrošināja privāts apakšuzņēmējs (GTZ) administratīvam un loģistikas atbalstam.

¹ OV L 65, 7.3.2006., 5. lpp.

Programmas darba grupa, kura strādāja Kiprā ilgstošā komandējumā, turpināja izmantot 2006. gada septembrī izveidotā programmas atbalsta biroja telpas, kas atradās nožogotās Nikosijas pilsētas ziemeļu daļā. Biroja loģistikas pakalpojumus turpināja sniegt privāts apakšuzņēmējs (GTZ) saskaņā ar nolīgumu, kas bija spēkā līdz 2008. gada 20. jūnijam. Programmas atbalsta birojs izrādījās ļoti svarīgs rīks, lai nodrošinātu koordināciju ar Kipras turku ieinteresētajām personām un norises vietu sanāksmēm un semināriem. Sakarā ar to darbinieku skaita pieaugumu, kas bija vajadzīgi, lai līdz 2009. gada beigām noslēgtu līgumus par piešķirtajiem līdzekļiem, sākotnēji izvēlētās telpas izrādījās pārāk mazas. Lēmumu pārvākties uz jaunām telpām pēc tam, kad tiks veikti labiekārtošanas darbi, pieņēma 2007. gada rudenī². Tika izsludināts arī konkurss par biroju uzturēšanas pakalpojumiem (telpas, iekārtas, atbalsta personāls) pēc 2008. gada jūnija.

4. ĪSTENOŠANA PĀRSKATA PERIODĀ

4.1. Vispārīgs pārskats

Komisija īsteno šo atbalsta programmu iepriekš nebijušos politiskos, juridiskos un diplomātiskos apstākļos. Pārskata periodā Komisija saskārās ar dažām praktiskām sekām, ko izraisīja darbība šādā vidē. Bija jāveic *ad hoc* pasākumi, kas ļauj Komisijai turpināt īstenošanu, vienlaikus ievērojot pareizas finanšu vadības principus.

Jāatceras, ka līdzīgu EK finansētu atbalsta programmu gadījumā finansēšanas nolīgumos ar saņēmējvalsts valdību parasti paredz noteikumus un nosacījumus, saskaņā ar kuriem īsteno palīdzību. Tie reglamentē tādus jautājumus kā aplikšana ar nodokļiem, darba un uzturēšanās atļaujas. Šajā atbalsta programmā Kipras turku kopienas ekonomiskajai attīstībai nav šāda nolīguma. Tādēļ Komisijai, lai īstenotu šo programmu, ir jābalstās uz tiem noteikumiem un nosacījumiem, ko tās izpratnē pašlaik piemēro valstī. Tie nav piemērojami un nolīguma darbības laikā var mainīties. Slēdzot nolīgumus ar apakšuzņēmējiem, Komisijai rodas risks uzņemties saistības, ar kurām parasti nesaskaras, ja pastāv finansēšanas nolīgums. Apakšuzņēmēji var noteikt saviem pakalpojumiem augstākas izmaksas, lai pasargātu sevi no šīs nenoteiktības.

Komisija lielā mērā paļaujas uz Kipras turku kopienas atbalstu, lai nodrošinātu šīs programmas panākumus, vispirms īstenošanas posmā, un pēc tam – tad, kad ir jānodrošina pabeigto projektu ilgtspēja. Komisija cenšas iedvesmot vietējos saņēmējus uzņemties atbildību par EK finansētiem projektiem. Eksperti no Kipras turku aprindām piedalās tehnisko specifikāciju un darba uzdevumu sagatavošanā. Ieinteresētās personas no Kipras turku vidus aktīvi piedalījās konkursa piedāvājumu posmā, un to eksperti bija iekļauti konkursa novērtēšanas komitejās. Pēc tam, kad ir piešķirti līgumi, saņēmējiem - Kipras turkiem ir aktīva loma vadības komitejās.

Kipras turku kopiena apzināja katra projekta partnerus. Tika izveidota atbalsta komiteja. Kipras turki nav raduši strādāt saskaņā ar EK procedūrām. Mācību tempī bija strauji, un lai gan ir gūti ievērojami panākumi, attiecībā uz absorbeijas spēju rezultāti nav viendabīgi. Jāiegulda lielāks darbs, lai nodrošinātu ilgtermiņa noturīgumu. Papildu sarežģījumus rada īsais termiņš, kurā Komisijai bija jānoslēdz līgumi par atbalsta programmu.

² Pārvākšanās uz jaunām telpām notika 2008. gada jūnijā.

Šajā pārskata periodā nācās saskarties ar dažiem riskiem, kas uzsvērti pirmajā gada ziņojumā, īpaši saistībā ar to, kā vispārējais politiskais klimats ietekmē atbalsta īstenošanu.

Radās problēmas izlīguma veicināšanas projektos. Atmīnēšana sākās vēl, jo Kipras turku kopienas vadība sākotnēji nevēlējās izmantot atbalsta programmu šīm darbībām. Vēstures mācīšanas projektu (kas balstīts uz sadarbību, kura laikposmā no 2004. līdz 2006. gadam izveidojās starp abu kopienu skolotājiem un arodbiedrībām) nevarēja uzsākt Kipras Republikas valdības atrunu dēļ attiecībā uz Komisijas iesaistīšanos projektā, kuru vajadzēja īstenot Eiropas Padomei.

Attiecībā uz īpašumiem papilu kavēšanos jau tā saspringtajā grafikā radīja ievērojamais laiks, kas bija vajadzīgs Kipras Republikas valdībai, lai sniegtu informāciju par to Kipras grieķu vārdiem, kuriem šie īpašumi piederēja kā privātpersonām. Tas, vai izdosies panākt nokavēto, būs atkarīgs, *inter alia*, no tā, vai šāda informācija tiks izpausta ātrāk.

Būvdarbi, pakalpojumi un piegādes norit saskaņā ar EK ārējā atbalsta noteikumiem. Pārskata periodā sākotnēji izsludinātos būvdarbu konkursus negatīvi ietekmēja Kipras turku kopienas vietējo apakšuzņēmēju lēmums nepiedalīties EK finansētos konkursos, jo EK iepirkuma noteikumu atklātums un pieeja konkursiem, kas bija balstīta uz konkurētspēju, apdraudēja vietējās intereses.

4.2. Progress atbilstoši katram mērķim

Finansiālā palīdzība saskaņā ar atbalsta programmu ir vērsta uz piecu prioritāru mērķu izpildi (sadaliņumu pa mērķiem un projektiem skatīt 1. pielikumā). No kopējā piešķiruma 259 miljonu euro apmērā 240,15 miljoni euro tika atvēlēti atbalsta programmas darbības daļai. Pārskata periodā bija šādi galvenie pasākumi un problēmas.

4.2.1. Mērķis Nr. 1. Infrastruktūras attīstīšana un pārstrukturēšana

Pārskata periodā darbības bija vērstas uz pakalpojumu konkursu izsludināšanu, lai sagatavotu konceptuālo projektu un konkursa dokumentus liela apjoma būvdarbiem un piegāžu komponentiem, kas jāfinansē saskaņā ar šo prioritāti.

Izsludinot pirmo būvdarbu konkursu par azbesta cauruļvadu ļoti vajadzīgo nomaiņu Nikosijas ziemeļu daļā, radās grūtības, ko vēl vairāk saasināja vietējo Kipras turku uzņēmumu lēmums nepiedalīties konkursā (skatīt 4.1. punktu). Saņemto piedāvājumu skaits bija neliels (konkursa salīdzinoši zemā vērtība nozīmēja, ka tas neizraisīja starptautisku būvuzņēmumu lielu interesi), neviens no piedāvājumiem netika uzskatīts par atbilstošu nosacījumiem, un konkursa procedūru nācās anulēt³.

Dabas aizsardzības jomā Komisija centās paātrināt pārvaldības plāna sagatavošanu Karpas pussalai. Izbūvējot elektropārvades līniju 2007. gada vasarā no Dipkarpas/Risokarpaso ciemata līdz Karpas pussalas galam, radās bažas, ka nekoordinēta attīstība varētu mazināt apgabala ekoloģisko vērtību, tādēļ bija jāpalīdz Kipras turku kopienai ātri sagatavot pārvaldības plānu Karpas īpaši aizsargājamai teritorijai. Tā kā

³ Lēmums anulēt konkursu tika pieņemts 2008. gada februārī.

nebija piemērotu piedāvājumu no galvenajiem apakšuzņēmējiem, nācās pieņemt lēmumu iekļaut šo darbību galvenajā pakalpojumu konkursā, ko izsludināja šajā nolūkā⁴.

Tika parakstīts līgums par „Priekšizpēti Lefke raktuvju rajona rehabilitācijai”. Pirms tika parakstīts līgums, Komisija saņēma informāciju, ka privātā sektora uzņēmumam ir piešķirta koncesija rajona attīrīšanai apmaiņā pret tiesībām netālu izveidot brīvostas zonu. Komisija parakstīja līgumu tikai tad, kad kļuva skaidrs, ka izvēlētais konsultants ir spējīgs efektīvi strādāt un izpildīt līgumsaistības.

Rudenī tika pabeigta cieto atkritumu apsaimniekošanas plāna projekta izstrāde, un to apsprieda ar Kipras turku kopienas. Šis plāns ir svarīgs priekšnoteikums būvdarbu konkursa uzsākšanai un piegādes līgumu noslēgšanai saskaņā ar Cieto atkritumu apsaimniekošanas nozares programmu. Tika apzinātas jauna atkritumu poligona un atkritumu pārkraušanas stacijas vietas izvēles iespējas.

Enerģētikas jomā pirmā konkursa sagatavošana enerģijas skaitītāju piegādei atpalika no grafika sakarā ar to, ka Kipras turku kopienas ieinteresētās personas novēloti iesniedza apsvērumus par tehniskajām specifikācijām. Novēloti tika sniegts EK atbalsts SCADA⁵ sistēmai, bet ieinteresētās personas apsvēra iespējas finansēt projektu no citiem avotiem.

Telekomunikāciju jomā tika veikts plānotais koncepcijas pārskata pētījums, lai sagatavotu tehnisko palīdzību nozares pārstrukturēšanai attiecībā uz regulējumu un tīkla darbību, un ieguldījumiem, kas vajadzīgi, lai uzlabotu esošo tīkla infrastruktūru tā, lai tā pilnībā atbilstu IP⁶ balstītai tīkla shēmai un varētu sasniegt arī klientus attālos rajonos.

Noslēdzot apakšuzņēmuma līgumu par projekta vadību, tika uzsākta sakaru plūsmas drošības programma.

4.2.2. Mērķis Nr. 2. Sociālās un ekonomiskās attīstības veicināšana

Lauku attīstības jomā tika sagatavots lauku attīstības starpposma plāns, kā rezultātā izmēģinājuma kārtā tika uzsākts eksperimentāls uzaicinājums lauksaimniekiem uzlabot higiēnu aitu un kazu fermās.

Cilvēkresursu attīstības jomā radās grūtības ar nelielu eksperimentālu projektu, kas bija paredzēts IT iekārtu piegādei trim sākumskolām, un projektu nācās atcelt, jo vietējie piegādātāji nepiedalījās solīšanā. Tika organizēts divu dienu mācību seminārs vadības jomā vadošajiem skolotājiem. Tika noslēgtas arī vienošanās ar Eiropas Izglītības fondu, lai tas varētu sniegt atbalstu Komisijai cilvēkresursu attīstības nozares programmas īstenošanā.

Pilsētu un vietējās infrastruktūras modernizāciju veic, īstenojot kopīgu vadību ar ANO Attīstības programmu. Tika uzsākts *Bedestan* ēkas restaurācijas pēdējā posma darbs nožogotajā Nikosijas pilsētā. Tika apzināti ciemi tādiem eksperimentāliem projektiem kā ciemu laukumu restaurācija. Tomēr nācās atcelt ūdensapgādes atjaunošanas projektu kādā nelielā ciemā, jo neviens vietējais apakšuzņēmējs nepiedalījās solīšanā.

⁴ Komisija 2008. gada aprīlī parakstīja pakalpojumu līgumu „Tehniskā palīdzība iespējamo *Natura 2000* objektu pārvaldībai un aizsardzībai Kipras ziemeļu daļā”.

⁵ Uzraudzības kontrole un datu nolasīšana.

⁶ Interneta pakalpojumu sniedzējs.

Radās grūtības, īstenojot aizdevumu programmu mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem, jo īstenošanas mehānisms, kas bija paredzēts Komisijas lēmumā (īstenošana, izmantojot dotāciju līgumu ar attīstības banku un pakalpojumu līgumu), izrādījās neiespējams, un tas būs jāpārskata. To izraisīja neatbilstība starp attīstības banku būtību, kas orientēta uz peļņu, un prasību, kas izriet no EK Finanšu regulas, ka dotācijām nav jārada peļņa.

4.2.3. *Mērķis Nr. 3. Izlīguma veicināšana, uzticēšanās veidošanas pasākumi un atbalsts pilsoniskai sabiedrībai*

Tika parakstīts dotāciju līgums, lai sniegtu atbalstu Pazdušo personu komitejai. EK ieguldījums ir lielākais finansiālais ieguldījums Pazdušo personu komitejai. Pazdušo personu komiteja 2007. gadā sasniedza svarīgu posmu – sāka pazdušo personu mirstīgo atlieku atgriešanu viņu ģimenēm. Ar EK atbalstu tika izveidota arī tīmekļa vietne trīs valodās (angļu, grieķu un turku). Tika publicēts pirmais uzaicinājums iesniegt priekšlikumus pilsoniskas sabiedrības atbalstam.

Sekmīga īstenošana šajā jomā ir ļoti atkarīga no politiskā konteksta. Šajā sakarā radās šādas problēmas.

- (1) *Atmīnēšana.* Dotāciju līgums ar ANO Attīstības programmu tika parakstīts 2007. gada martā, bet īstenošana faktiski tika bloķēta līdz jūlijam Kipras turku vadības iebildumu dēļ. Tās sākotnējā nostāja bija tāda, ka atmīnēšana jāfinansē, izmantojot dažādus budžeta līdzekļus, tāpat kā laikposmā no 2004. līdz 2006. gadam⁷, nevis no 259 miljonu euro atbalsta programmas. Turklāt tikai 2007. gada decembrī tika panākta vienošanās starp UNFICYP un Turcijas armiju par tādas informācijas (piem., mīnēšanas karšu) izpaušanu, kas ir vajadzīga, lai pilnā ātrumā veiktu atmīnēšanas pasākumus. Drīz pēc tam, kad tika parakstīts līgums, ANO saskaņā ar Attīstības programmu kopš aprīļa bija izvērsusi atmīnēšanas grupu *in situ*. Šīs kavēšanās radīja papildu izmaksas, kas sākumā nebija paredzētas.
- (2) *Vēstures mācīšanas projekts.* Komisija parakstīja līgumu 2007. gada jūlijā, bet Eiropas Padome to neapstiprināja, jo uzskatīja, ka tā pati nespēj to īstenot. Kipras Republika izvirzīja iebildumus, apgalvojot, ka veids, kā projekts bija strukturēts un finansēts, maina tās iepriekšējo spēkā esošo sadarbības modeli ar Eiropas Padomi, un pieprasīja noslēgt formālu vienošanos (parakstot saprašanās memorandu)⁸, kas nebija pieņemama Eiropas Padomei.
- (3) *Politisko zinātņu akadēmija.* Lai gan līgums tika parakstīts pārskata periodā, Eiropas Padome nolēma atlikt īstenošanu līdz Kipras Republikas prezidenta vēlēšanām 2008. gada februārī.

⁷ Atmīnēšanai Kiprā laikposmā no 2004. līdz 2006. gadam 5 miljonus euro izmantoja, veicot eksperimentālu projektu/sagatavošanas darbību.

⁸ Šā ziņojuma pieņemšanas brīdī projekts joprojām bija bloķēts. Pagājis vairāk nekā gads, un līgums būs jāpārveido, lai ņemtu vērā mainījušos situāciju.

4.2.4. Mērķis Nr. 4. Kipras turku kopienas tuvināšana Eiropas Savienībai

Lielākais panākums, par ko var ziņot, ir pirmā uzaicinājuma pabeigšana iesniegt priekšlikumus stipendijām 2007./2008. akadēmiskajam gadam. Bija pieejamas 105 stipendijas (25 - pasniedzējiem, 80 – pēdējo kursu studentiem), bet tika saņemti tikai 39 pieteikumi, kā rezultātā piešķīra tikai 30 stipendijas (15 - pasniedzējiem un 15 - pēdējo kursu studentiem). Nelielo ieinteresētību, īpaši no pēdējo kursu studentu puses, attiecināja uz to, ka shēma bija jauna un nepietika laika, lai to pienācīgi reklamētu. Turklāt vietējās universitātes zaudētu maksas ienākumus no pēdējo kursu studentiem, ja tie uz gadu dotos studēt ārzemēs, tāpēc tās nelabprāt veicināja šo shēmu savu studentu vidū. Programmu paplašināja, 2008./2009. akadēmiskajā gadā attiecinot to uz maģistrantūras studentiem, un septembrī publicēja uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus.

4.2.5. Mērķis Nr. 5. Kipras turku kopienas sagatavošana *acquis communautaire* ieviešanai un īstenošanai

Šo prioritāro mērķi galvenokārt īsteno, izmantojot Komisijas Tehniskās palīdzības informācijas apmaiņas instrumentu (TAIEX).

Līdz 2007. gada beigām tika organizēti 122 pasākumi, kuros iesaistījās 197 eksperti. Palīdzība bija galvenokārt vērsta uz piecām turpmāk minētajām jomām. Tās liela daļa arī papildināja saistītus ieguldījumu projektus un dotāciju shēmas, ko finansēja no citām atbalsta programmas daļām.

- Atbalsts Zaļās līnijas regulas īstenošanai, īpaši mobilizējot fitosanitārijas ekspertus kartupeļu stādīšanas, audzēšanas, novākšanas un tirdzniecības pārraudzīšanai.
- Lauksaimniecība, īpaši pašreizējo politikas virzienu analīze un reformas, kas vajadzīgas *acquis* ieviešanai nākotnē. Viens no svarīgākajiem pasākumiem bija prioritāšu apzināšana Lauku attīstības starpposma programmai.
- Vide, īpaši prioritāro jomu apzināšana turpmākām mācībām un resursu veidošanai saistībā ar *acquis*. Darbs pie to dabas aizsardzības teritoriju robežu iezīmēšanas, kurām nākotnē iespējams *Natura 2000* statuss, ir gadījums, uz kuru attiecas 2. mērķī paredzētie vadības plāni.
- Pasākumi pārtikas nekaitīguma jomā ietvēra atbalstu Kipras turku kopienas reakcijai uz mutes un nagu sērgas uzliesmojumu šajā salā 2007. gada oktobrī; turpmāko ieguldījumu vajadzību novērtēšanu, lai nodrošinātu atbilstību veterinārijas standartiem gan dzīvnieku veselības, gan sabiedrības veterinārās veselības jomā; un prioritātes mācībām un resursu veidošanai saistībā ar *acquis*.
- Statistika, tostarp vajadzību analīze, lai Kipras ziemeļu daļai izveidotu uzticamāku un salīdzināmāku datu kopumu, kas pēc atkalapvienošanās atbalstītu statistikas izveidi visas salas mērogā saskaņā ar ES standartiem.

Saskaņā ar šo prioritāro mērķi tika uzsākts arī projekts, lai pārskatītu pašreizējo situāciju attiecībā uz to, kā tiek sniegti pašreizējie vides pakalpojumi, un ierosinātu uzlabojumus.

4.2.6. *Nepiešķirta tehniskā palīdzība un programmas rezerves līdzekļi*

Pārskata periodā šie līdzekļi netika izmantoti.

4.2.7. *Finansiāla palīdzība administratīvo izdevumu segšanai saskaņā ar Atbalsta regulas 4. panta 3. punktu*

Lai palīdzētu Komisijai īstenot šo atbalsta programmu, tika atvēlēti līdzekļi 18,85 miljonu euro apmērā (t. i., 7,2 % no kopējā finanšu piešķiruma). Palīdzība sedz to darbinieku izmaksas, kuri iesaistīti programmas īstenošanā (līgumdarbinieki un patstāvīgie valsts eksperti), un viņu komandējumu izmaksas, kā arī izmaksas, kas saistītas ar programmas atbalsta biroju. Tika parakstīti līgumi, lai palīdzētu Komisijai līgumu slēgšanā, piem., darba uzdevumu sagatavošana, priekšlikumu vērtēšana utt..

4.3. **Finansiālais izlietojums (līgumu slēgšana un maksājumi)**

Līgumi, kas parakstīti pārskata periodā un kopā, attiecīgi uzskaitīti 2. un 3. pielikumā.

4.3.1. *Līgumu slēgšana*

Pārskata periodā tika noslēgti līgumi par summu 17,5 miljonu euro apmērā. No šīs summas aptuveni par 17 miljoniem euro tika noslēgti līgumi saskaņā ar atbalsta programmas darbības daļu un par aptuveni 0,5 miljoniem euro – atbalsta darbībām saskaņā ar Atbalsta regulas 4. panta 3. punktu.

Līdz 2007. gada beigām kopā tika noslēgti līgumi par gandrīz 33 miljoniem euro. No šīs summas aptuveni par 31,2 miljoniem euro tika noslēgti līgumi saskaņā ar atbalsta programmas darbības daļu un aptuveni par 1,8 miljoniem euro – atbalsta darbībām. Līgumu sadalījums saskaņā ar darbības daļu un atbalsta pasākumiem parādīts 4. pielikumā.

4.3.2. *Maksājumi*

Pārskata periodā Komisija izmaksāja saviem līgumslēdzējiem summu aptuveni 8,1 miliona euro apmērā un aptuveni 0,9 miljonus euro izlietoja, lai segtu darbinieku un komandējumu izmaksas⁹.

Līdz 2007. gada beigām Komisija bija izmaksājusi saviem līgumslēdzējiem kopējo summu aptuveni 12,29 miljonu euro apmērā, un aptuveni 1,24 miljonus euro izlietoja, lai segtu darbinieku un komandējumu izmaksas.

4.4. **Uzraudzība**

Pārskata periodā Komisija izveidoja īstenošanas pārskata mehānismu (*IRM*), iesaistot saņēmējus no Kipras turku kopienas. *IRM* mērķis ir periodiski pārskatīt progresu programmas mērķu sasniegšanā un atbalstīt atbalsta programmas Kipras turku kopienai īstenošanas efektivitāti un kvalitāti. Tās mērķis arī ir maksimāli nodot atbildību par

⁹ Ar darbiniekiem un komandējumiem saistītie izdevumi ir uzskaitīti atsevišķi no citiem atbalsta izdevumiem šo pasākumu īpašā rakstura dēļ.

programmu saņēmējiem Kipras turku kopienā, kas ir svarīgs priekšnoteikums, lai nodrošinātu īstenošanas panākumus un ilgtspēju.

IRM pirmā sanāksme notika 2007. gada 20. septembrī. Pēc tam tika noteikta virkne pasākumu, lai paātrinātu un uzlabotu programmas īstenošanu, to izpildi stingri uzraugot regulārās sanāksmēs starp programmas darba grupas dalībniekiem un saņēmējiem un ieinteresētajām personām Kipras turku kopienā.

4.5. Informācijas sniegšana, atklātība un pamanāmība

Pamanāmība ir svarīga, lai parādītu plašākai Kipras turku kopienai, ka ES to atbalsta. Pārskata periodā tika izdoti 15 preses paziņojumi¹⁰, īpaši lai uzsvērtu uzaicinājumu sniegt priekšlikumus un projektu uzsākšanu. Kipras turku plašsaziņas līdzekļiem tika sniegtas divas intervijas. Tika organizēti trīs pamata informatīvie pasākumi: 1) pieņemšana *Bon Voyage* (kurā piedalījās Kipras turku līderis Mehmeds Ali Talats) studentiem un pasniedzējiem, kuriem piešķirta kopienas stipendija 2007./2008. akadēmiskajam gadam; 2) ceremonija sakarā ar pēdējo dotāciju līgumu, kas plānots saskaņā ar programmu, kurā atzīmēja sešus ANO Attīstības programmas un Komisijas sekmīgas sadarbības gadus; un 3) Pazudušo personu komitejas tīmekļa vietnes atklāšana, ko finansēja EK. Tika izgatavoti bukleti, lai publiskotu dažus projektus, un izveidota tīmekļa vietne, lai sekmētu kopienas stipendiju shēmu.

Papildus tam turpina izmantot Paplašināšanās ģenerāldirektorāta tīmekļa vietni http://ec.europa.eu/enlargement/turkish_cypriot_community/index_en.htm, lai publiskotu atbalsta programmu, un tajā ir ietverts Atbalsta regulas teksts, Komisijas lēmumi par finansēšanu un saistītie dokumenti.

4.6. Apspriešana ar Kipras Republikas valdību

Paziņojumā, kas tika iekļauts Padomes sēdes protokolā, pieņemot Atbalsta regulu, Komisija, ņemot vērā tā brīža politisko stāvokli Kiprā un salas integrācijas un atkalapvienošanās mērķi, „paziņoja, ka tā ir gatava apspriesties ar Kipras Republikas valdību par šajā regulā paredzētās palīdzības īstenošanas galvenajiem aspektiem. Komisija arī paziņoja, ka tā ir gatava apspriesties ar Kipras Republikas valdību, ja priekšizpēte rada šaubas, vai pasākumi, kurus jāfinansē saskaņā ar šo regulu, varētu ietekmēt īpašuma tiesības.”

Pēc programmu veidošanas posma notika sanāksmes ar Kipras Republikas valdības pārstāvjiem, īpaši tad, kad salu apmeklēja Komisijas augstākā līmeņa ierēdņi. Pārskata periodā notika septiņi šādi apmeklējumi. Notika arī darba līmeņa sanāksmes ar nozaru ministriju pārstāvjiem, īpaši vides, enerģētikas un telekomunikāciju jomā, lai vajadzības gadījumā saskaņā ar Atbalsta regulas 8. apsvērumu ņemtu vērā visas salas mēroga plānošanas aspektus.

Attiecībā uz īpašuma tiesībām pārskata periodā tika sākti daži nelieli infrastruktūras projekti - galvenokārt pilsētu un vietējās infrastruktūras modernizācijai -, kuru īstenošana norit kopīgā pārvaldībā ar ANO Attīstības programmu. Šajā nolūkā Komisija lūdza Kipras Republikas atbalstu, lai tā apstiprinātu privātīpašnieku vārdus. Izrādās, ka Kipras Republikas valdībai ir vajadzīgs ilgs laiks, lai izpildītu šādus lūgumus. Tas var kļūt par

¹⁰

Kopā kopš īstenošanas uzsākšanas tika izdoti 17 preses paziņojumi.

lielu klupšanas akmeni, kas apdraud ieguldījumu projektus. Privātīpašnieku vārdu iegūšana ir tikai pirmais solis. Pēc tam Komisijai, pirms parakstīt būvdarbu līgumus, ir jādūdz un jāsaņem viņu piekrišana.

5. SECINĀJUMI

Pārskata periodā pasākumi bija vērsti uz to, lai:

- (1) sasniegtu vajadzīgo īstenošanas tempu - tika uzsākti tādi sagatavošanas pasākumi kā konkursu dokumentu sagatavošana, kā arī uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus dotāciju shēmām, būvdarbu un pakalpojumu līgumi. Visi tiešie līgumi, kas neietvēra uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, kā minēts Komisijas lēmumos, tika parakstīti ar ANO Attīstības programmu un Eiropas Padomi, izņemot vēstures mācīšanas projektu, ko Eiropas Padome neapstiprināja;
- (2) konsolidētu īstenošanas mehānismus, pieņemot papildu darbiniekus un izveidojot vajadzīgās īstenošanas procedūras. Programmas īpašā rakstura dēļ un sakarā ar apstākļiem, kādos darbojas Komisija, tas bija saistīts ar īpašiem pasākumiem.

Īstenošana ir un būs sarežģīta to īpašo apstākļu dēļ, kādos darbojas Komisija. Ar dažām problēmām, kas tika konstatētas pirmajā gada ziņojumā, nācās saskarties arī 2007. gadā, un tās saglabājas atlikušajā īstenošanas posmā.

- (1) Saspringts līgumu slēgšanas grafiks un programmas ilguma samazināšana.
 - (a) Līgumu noslēgšana par liela mēroga ieguldījumiem infrastruktūrā trīs gados ir ļoti problemātiska sakarā ar to, ka netika veikta projektu iepriekšēja sagatavošana.
 - (b) Pasākumus, kuru īstenošana bija plānota katru gadu, var veikt tikai trīs gadus pēc kārtas (2007.-2009.), nevis piecus, kā bija sākotnēji plānots (2005.-2009.). Pēdējais gads, kad publicēs uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus dotāciju shēmām lauksaimniekiem, skolām, vietējai sabiedrībai, pilsoniskas sabiedrības organizācijām u. c., būs 2009. gads. Pēdējais uzaicinājums pieteikties stipendiju shēmai notiks 2008. gada septembrī. Būs vajadzīgs papildu finansējums, lai turpinātu atbalstīt Kipras turku kopienas pēc 2009. gada.
- (2) Jautājums par īpašumiem. Joprojām nav noteikts, kur tiks veikta lielākā daļa plānoto ieguldījumu infrastruktūrā. Ņemot vērā īpašumu apjomu, kas ir Kipras grieķu privātīpašumā¹¹, dažus ieguldījumus varēs veikt vienīgi ar šo īpašnieku piekrišanu. Jau tā ļoti saspringtajā īstenošanas grafikā ir jāiekļauj ievērojamais laiks, kas ir vajadzīgs Kipras Republikas valdībai, lai sniegtu informāciju par privātīpašnieku vārdiem, un vajadzība saņemt piekrišanu. Tiks sagatavoti rezerves projekti, lai mazinātu risku, ka dažus projektus nevarēs turpināt sakarā ar to, ka īpašnieki nav devuši piekrišanu, bet var izrādīties, ka tas nav pietiekams atvieglojošs pasākums, lai nodrošinātu līgumu noslēgšanu par visiem plānotajiem ieguldījumu projektiem.

¹¹ Tiek lēsts, ka 78 % privātīpašumā esošās zemes Kipras ziemeļu daļā pieder Kipras grieķiem.

- (3) Saņēmējas kopienas zemā palīdzības pieņemšanas spēja. Kipras turku kopiena ir maza un struktūru ziņā nav labi sagatavota šādu milzīgu līdzekļu saņemšanai tik īsā laikā. Neraugoties uz atbildības un sadarbības palielināšanos, šajā jomā rezultāti joprojām nav viennozīmīgi.
- (4) Kipras turku un grieķu kopienu sadarbība. Programmas panākumi Kipras atkalapvienošanās veicināšanas kopīgā mērķa sasniegšanā lielā mērā ir atkarīgi no sekmīgas sadarbības starp šīm divām salas kopienām. Politiski jautājumi, kas nav tieši saistīti ar atbalsta programmu *per se*, bet gan ar vispārējo politisko stāvokli, varētu rosināt jebkuru kopienu bloķēt dažu programmas daļu īstenošanu. Īstenošanu ļoti atvieglotu atkalapvienošanās procesa panākumi. Lēmums, ko pieņēma abi līderi, par to, ka 2008. gada 3. septembrī tiks sāktas pilnvērtīgas sarunas Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretāra labas gribas misijas ietvaros, radīs pozitīvu pamatu, lai atvieglotu šīs atbalsta programmas īstenošanu un lai tā gūtu panākumus.